

KRIMINALOMSORGEN

Kriminalomsorgen + OSO = sant

Brønnøysund 8. mai 2019

Frank Ivar Lie, leder Mosjøen fengsel

Kriminalomsorgens oppgave

- Gjennomføre fengsling og straffereaksjoner, som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger.
- Endringsarbeid

Viktige begreper i kriminalomsorgen

- Normalitetsprinsippet
- Importmodellen

Innsatte i fengsel har de samme rettigheter og plikter som andre borgere.
Frihetsberøvelsen er straffen. Man er ikke fradømt sine borgerrettigheter.

Målet for vår faglige virksomhet er en straffedømt som når dommen er sonet, er:

- Rusfri eller med kontroll over sitt rusbruk
- Har et passende sted å bo
- Kan lese, skrive og regne
- Har en sjanse på arbeidsmarkedet
- Kan forholde seg til familie, venner og samfunnet for øvrig
- Evner å søke hjelp for problemer som måtte oppstå etter løslatelsen
- Kan leve uavhengig.

Dette trenger vi å samarbeide med dere for å lykkes med.

Gjennomføring av fengselsstraff

- Fengselsstraff kan gjennomføres
  - i fengsel med høyt sikkerhetsnivå
  - i fengsel med lavere sikkerhetsnivå
  - i overgangsbolig
  - utenfor fengsel med særlige vilkår
  - som prøveløslatt
  - ved heldøgnsopphold i institusjon eller sykehus

Straffegjennomføring i samfunnet

Straff i samfunnet som idømmes av retten:

- Samfunnsstraff
- Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND)
- Betinget dom på vilkår om program mot ruspåvirket kjøring (tidligere kalt promilleprogram)

Straffegjennomføring som avgjøres av kriminalomsorgen:

- § 12 - Soning i institusjon
- § 13 - Soning på sykehus
- § 16 1. ledd - Hjemmesoning
- § 16 2. ledd – Hjemmesoning med elektronisk kontroll (EK)
- 16 a – Bøtesoning. Landsdekkende fra 2019. Utføre arbeid i stedet for botsoning i fengsel.

Hvem sitter i fengsel?

- Levevilkårene til de innsatte er gjennomgående dårligere enn i befolkningen for øvrig.
- 30-40% av innsatte har alvorlige psykiske lidelser. 92% hadde psykiske lidelser (Cramer 2014)
- 41 % har opplevd at noen i familien satt i fengsel.
- 40 % har opplevd å bli mishandlet.
- 38 % bodde med noen som hadde alkohol- eller narkotikaproblemer i oppveksten.
- Fire av ti har ungdomsskole som lengste fullførte utdanning.
- 1/3 av innsatte er bostedsløse
- 1 av 4 innsatte hadde psykisk lidelser de jevnlig tar medisiner for.
- Syv av ti stod uten arbeid på fengslingstidspunktet

Det viktigste jeg vil dere skal vite om Kriminalomsorgen i dag

- Det har de siste årene skjedd en betydelig endring i hvor straff blir gjennomført. Det er i dag flere som gjennomfører straffen utenfor enn i fengsel. Stiller krav til egnet bolig, sysselsetting og rusfrihet.
- Økning i antall seksuallovbruddsdømte. Har økt med 50% fra 2013 til 2018. En god del av denne kriminaliteten er begått på nett.
- Flere av de som soner i fengsel i dag er alvorlig psykisk syk.

Økning i antall seksuallovbruddsdømte

- Antallet seksuallovbruddsdømte i fengslene har økt fra vel 3 prosent i 2000 til ca 20 prosent i 2018. Det har flere årsaker, som at dommene er lengre enn før, at nettbaserte overgrep forekommer oftere enn tidligere og at denne typen kriminalitet er høyt prioritert av politiet.
- Kriminalomsorgen utarbeider nå en egen strategi for arbeidet med seksuallovbruddsdømte i kriminalomsorgen.
- Helseregionene har fått i oppdrag å etablere et landsdekkende tilbud til personer som er dømt for seksuallovbrudd. Behandlingsprogrammet BASIS, skal gjøres permanent og nasjonalt.
- I tillegg til behandlingssamtaler, vet vi at det kan ha risikoreduserende effekt for nye seksuallovbrudd å styrke domfeltes sosiale betingelser. Her er kommune og helseforetak viktige bidragsytere.

Hva trenger kriminalomsorgen fra dere?

- Samarbeid i enkeltsaker.
De «beste» kommunene holder fast i den domfelte også under soning. Holder kontakt med fengselet og med innsatte, bidrar med praktiske ting som å videresende post, lese av strøm, delta i ansvarsgrupper.
- Vi ønsker velkommen områdefunksjon innen psykisk helsevern for innsatte med psykiske lidelser og/eller rusproblemer.
Etablering av områdefunksjon vil bidra til en bedre samordnet tjeneste og en styrking av kompetansen på behandlingsbehovene for denne gruppen innsatte.
- Tilbakeføringsarbeidet må være planlagt og ikke tilfeldig. Mange mangler et godt nettverk. Kommunen er ofte det viktigste ettervernet.

Hvorfor angår kriminalomsorgens arbeid dere?

Velferdsstaten.

- Helt siden 1851 da Botsfengslet var ferdig, har myndighetene visst at det var viktig å ikke bare slippe de straffedømte rett ut på gaten igjen. I dag har vi større forutsetninger for å klare det enn i 1851. For vi har gått fra et samfunn basert på veldedighet til svake grupper, fra eneansvar til fellesansvar, fra moralisering til rehabilitering og vi har gått fra tigging til rettighet.

Fellesansvar for tilbakeføring:

- Kriminalomsorgen har ikke eneansvar for tilbakeføringen. Det er et fellesansvar og de forskjellige velferdssektorene må alle yte sitt – slik de gjør til alle «vanlige folk». Utfordringen for oss i kriminalomsorgen er å være en så god vertsetat som mulig. Da kan de andre få mulighet til å yte det de etter eget lovverk er pålagt å yte.
- Kriminalomsorgen kartlegger behov og ressurser. Vi har de tilgjengelig når de er rusfri, motivert og opplagt. Gylden mulighet for å samarbeide om et kriminalitetsfritt liv

Sømløs pilot Kriminalomsorgen Nordland

- Sammenslåing av fengsel og friomsorgskontor i Nordland under samme lokale ledelse fra 1.9.2019.
- Piloten i Nordland innebærer en fullskala sammenslåing av alle enheter i Nordland fylke, det vil si Bodø fengsel, Mosjøen fengsel og Nordland friomsorgskontor, med til sammen syv lokasjoner
- Mål for piloten å oppnå effektiv ressursutnyttelse og sømløs straffegjennomføring.

«Enhver, selv kriminelle, kan bli nyttige samfunnsborgere så sant de får utdanning og blir ledet inn på riktig spor.»

Konfucius 551 f.kr.